

І. О. Чеботар, студентка магістратури

В. А. Нехай, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

МІСЦЕ ЕКОЛОГІЧНОГО ОБЛІКУ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Ключові слова: облік, система, екологічний облік, екологічна діяльність.

Останніми десятиліттями світова спільнота не на жарт стурбована станом природного довкілля. Керівництво більшості підприємств не уявляють, а деякі не замислюються про наслідки своєї діяльності і її вплив на природне середовище. Тому існує потреба в пошуку і використанні інструментів і методів, спрямованих на задоволення інформаційних потреб щодо оцінки екологічної діяльності підприємств.

Системи екологічної оцінки діяльності підприємств використовуються практично в усіх країнах світу і багатьма міжнародними організаціями, яка зосереджена на всебічному аналізі можливого впливу діяльності на довкілля і використанні результатів цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків. Однак до цього часу не розроблені ні показники, ні системи обліку, які б повною мірою відображали взаємодію економіки та природного довкілля.

Як зазначає В. С. Лень, у науковій літературі для характеристики процесу накопичення інформації про навколишнє середовище використовуються поняття «екологічний облік», «екологічний облік на підприємстві», «бухгалтерський екологічний облік». Проте нормативне визначення цих понять в Українській нормативній базі, у тому числі з бухгалтерського обліку, відсутнє [1]. В. М. Жук вважає, що поняття «екологічний облік» не набуло остаточного осмислення і логічної завершеності як комплексно сформованої системи знань в економіко-екологічній теорії та практиці [2].

Слід відзначити основні перешкоди, що заважають національним підприємствам впроваджувати екологічний облік:

- зацікавленість інвесторів у величині прибутку і нехтування екологічними витратами;
- складність виділення витрат на природоохоронні заходи із загальних витрат;
- відсутність нормативної бази та рекомендацій стосовно надання інформації про природоохоронну діяльність і організацію екологічного обліку на підприємствах.

На нашу думку, екологічний облік має знайти відображення в загальній системі бухгалтерського обліку, тільки у цьому випадку він стане ефективним інструментом природоохоронної діяльності на підприємстві.

Одночасно бухгалтерський облік екологічної діяльності є підсистемою не лише бухгалтерського обліку, а й частиною системи екологічного менеджменту, інформаційною основою для проведення екологічного аудиту, страхування й оцінки інвестиційних проєктів [3].

Більшість національних підприємств накопичують і узагальнюють екологічну інформацію для складання статистичної та податкової звітності.

Для цього розроблено та затверджено окремі форми звітності, з яких сьогодні, згідно з чинним законодавством, до статистичної звітності відносяться:

- форма № 2-тп (повітря) (річна) «Звіт про охорону атмосферного повітря»;
- форма № 1-екологічні витрати (річна) «Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі», затверджену наказом Державної служби статистики України від 30 вересня 2015 року № 259;
- форма № 1-відходи (річна) «Утворення та поводження з відходами», затверджену наказом Державної служби статистики України від 19 серпня 2014 року № 243;
- форма № 1-ТПВ (річна) «Звіт про поводження з твердими побутовими відходами», затверджену наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 19 вересня 2006 року № 308.

З метою приведення нормативно-правових актів у сфері статистики у відповідність із чинним законодавством скасовано Наказ Держкомстату України від 20 жовтня 2008 року № 396

«Про затвердження Інструкції щодо заповнення форм державних статистичних спостережень про охорону атмосферного повітря № 2-ТП (повітря) “Звіт про охорону атмосферного повітря” (річна) та № 2-ТП (повітря) “Звіт про охорону атмосферного повітря” (квартальна)”» [4].

До податкової звітності відноситься Податкова декларація екологічного податку, невід’ємною частиною якої є шість додатків [5].

Однак слід зазначити, що у системі бухгалтерського обліку міститься певна інформація щодо екологічної діяльності підприємства. Так, у складі необоротних активів є матеріальні і нематеріальні активи, що використовуються в екологічній діяльності підприємства, такі активи є й у складі запасів підприємства. Підприємство може формувати власні фонди на проведення природоохоронних заходів, або отримувати цільове фінансування чи залучати кредитні ресурси. Але здебільшого така інформація не виокремлюється в системі фінансової звітності.

Але все більша кількість підприємств накопичену екологічну інформацію використовує для складання звітності з корпоративної соціальної відповідальності у частині екологічної діяльності. Соціальна або нефінансова звітність – це звіти компаній, що включають інформацію не тільки про результати фінансово-економічної діяльності, але й соціальні та екологічні показники. Вона є публічною і розглядається як інструмент інформування стейкхолдерів про те, як і якими темпами компанія реалізує закладені у своїх стратегічних планах розвитку цілі щодо економічної стійкості та розвитку, соціального добробуту та екологічної безпеки.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, ми погоджуємося з визначенням бухгалтерського обліку екологічної діяльності для господарюючих суб’єктів, наведеного В. С. Ленем [1], як підсистеми бухгалтерського обліку, яка формує та передає користувачам інформацію про господарські операції, пов’язані з використанням природного середовища та впливом господарської діяльності на його стан.

Саме вона повинна стати основою для складання звітів з соціальної відповідальності, які включають в себе інформацію про фактичну і стратегічну екологічну діяльність підприємства.

Список використаних джерел: 1. *Лень В. С.* Екологічний облік: поняття та зміст / В. С. Лень, О. М. Колівешко // Вісник Чернігівського національного технологічного університету. – 2014. – № 2 – С. 223–230. 2. *Жук В. М.* Екологічні аспекти бухгалтерського обліку в агропромисловому виробництві / В. М. Жук // Агроекологічний журнал. – 2012. – № 2. – С. 18–23. 3. *Санникова І. Н.* На пути к бухгалтерскому экологическому учету и отчетности [Електронний ресурс] / І. Н. Санникова, Н. А. Шавкунова // «Международный бухгалтерский учет». – 2009. – № 3. – Режим доступу : <http://www.lawmix.ru/buh/32193>. 4. *Про визнання* таким, що втратив чинність, наказу Держкомстату України від 20 жовтня 2008 року № 396 «Про затвердження Інструкції щодо заповнення форм державних статистичних спостережень про охорону атмосферного повітря № 2-ТП (повітря) “Звіт про охорону атмосферного повітря” (річна) та № 2-ТП (повітря) “Звіт про охорону атмосферного повітря (квартальна)”»: Наказ Державної служби статистики України від 07.04.2017 № 80. 5. *Про затвердження* форми Податкової декларації екологічного податку Наказ Міністерства фінансів України від 17.08.2015 р. № 715 (зі змінами, внесеними наказами Мінфіну від 28.12.2016 р. № 1177 та від 13.05.2017 р. № 495).

УДК 657.471.7

Т. А. Шевченко, студентка магістратури

В. А. Нехай, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: управління, витрати, управління витратами, методи управління витратами.

Сучасний стан економіки в Україні змушує підприємців до пошуку адекватних методів управління витратами. Ефективна діяльність підприємства, його конкурентоспроможність, стійкість до змін, що відбуваються в економічному середовищі, головним чином залежать від ефективності системи управління підприємством, зокрема його витратами. Велике різноманіття методів управління витратами зумовлює потребу в досконалому вивченні їх сутності, а також визначення методів, які відповідають сучасним вимогам.